

<https://doorbraak.be/gaza-heeft-god-schuld-of-toch-de-mens/>

Gaza: heeft God schuld of toch de mens?

Repliek op Doorbraakcolumnist Johan Sanctorum

[Ignace Demaerel](#) 28/11/2023 Leestijd 3 minuten

foto © Wikimedia Commons

Ignace Demaerel van denktank Inspiratio dient Doorbraak-columnist Johan Sanctorum van antwoord.

'Religie, de grootste der menselijke dwaasheden', kopt Johan Sanctorum in Doorbraak (16-11-2023) in het kader van de verscheurende Gaza-oorlog. Het klopt dat sommige (!) Israëli's en Palestijnen religieuze argumenten leveren die het conflict verheviggen. Het zorgt er ook voor dat mensen sneller hun leven geven voor een hoger doel.

Maar van deze constatactie overspringen naar de conclusie hierboven, strijdt met alle regels van de logica. Aan God of godsdienst de schuld geven voor oorlogen en bloedvergieten, is een mantra van atheïsten dat al decennialang herhaald wordt, maar dat historisch, rationeel en feitelijk allang weerlegd werd. Het is pijnlijk voor gelovigen om altijd dezelfde vooroordelen en drogredeneringen te moeten aanhoren, terwijl simpele feiten en observaties iets heel anders zeggen.

Sanctorum

Neem Sanctorums uitspraak 'als God er zich mee komt moeien is alle redelijkheid zoek'. Ten eerste komt God zich er niet mee moeien; de mens sleurt Hem erbij. Ten tweede: ook zonder God is de redelijkheid bij de mens zoek. Emoties, woede, jaloezie... Wij, mensen, hebben God echt niet nodig om irrationeel en gewelddadig te handelen.

Ook zijn 'Religie is de bron van alle kwaad' is ostentatief onwaar. De driedelige *Encyclopedia of Wars* door C. Phillips en A. Axelrod (2004) onderzocht 1.763 oorlogen in de laatste 5000 jaar, en concludeerde dat er daarvan 123 expliciet religieus van aard waren, dat wil zeggen 6,98%. Ook pijnlijk voor atheïsten is dat precies de antireligieuze – lees: communistische – regimes veruit de meeste doden op hun geweten hebben, met Stalin als koploper (42 miljoen), gevolgd door Mao (37 miljoen), Chiang Kai-shek (10 miljoen) en Pol Pot (2,4 miljoen). Volgens *Le Livre noir du communisme* (Laffont, 1997) is het god-loze communisme verantwoordelijk voor bijna 100 miljoen doden. Volgens *Bloedlanden* (Timothy Snyder, 2011) was atheïst Stalin in vreedstijd véél moordzuchtiger dan Hitler.

Gelijkschakeling

De gelijkschakeling van de drie monotheïstische godsdiensten qua gewelddadigheid is ook bijzonder pijnlijk en onrechtvaardig. Het is bekend dat in de koran bepaalde verzen expliciet oproepen tot jihad en het doden van ongelovigen in naam van Allah. Ook al interpreteren de meeste moslims die vandaag spiritueel, radicale groepen lezen ze letterlijk.

Bij de joden, in het Oude Testament, vind je ook een aantal gewelddadige passages, maar het grote verschil is dat deze zeer beperkt zijn in tijd en plaats: Israël heeft één actieve oorlog gevoerd om Kanaän te veroveren – intussen al méér dan 3.000 jaar geleden – en voor het overige ging het uitsluitend over defensieve oorlogen. Er is geen enkele opdracht om ‘de hele wereld voor Jahweh met het zwaard te veroveren’.

Bij de christenen van het Nieuwe Testament is het zelfs onmogelijk om oorlog of geweld in naam van God te rechtvaardigen. Integendeel, ‘Wie het zwaard hanteert, zal door het zwaard omkomen’ (Matt. 26:52) en ‘Heb uw vijand lief, zegen wie u vervloeken, doe goed aan wie u haten, bid voor wie u vervolgen’ (Matt. 5:44). Waar christenen later in hun oorlogen God ‘erbij gesleurd hebben’ — denk aan de kruistochten en andere — hebben ze zijn naam niet gebruikt, maar misbruikt, tégen Jezus’ woorden in en voor aardse doeleinden.

Heerszucht

Onder mensen die werken aan interreligieuze initiatieven – zoals de ‘interlevensbeschouwelijke competenties’ op scholen – is de overtuiging gegroeid dat geweld in élke religie én seculiere ideologie voorkomt. Fanatisme, extremisme, hypocrisie, verdwazing, irrationaliteit, intolerantie... zijn niet eigen aan religie, maar aan ménselijke kortzichtigheid. Oorlogen zijn eerst en vooral het resultaat van gezwollen ego’s van keizers en dictators, van hebzucht, eerzucht en heerszucht, van nationale trots en expansiedrang. Einstein zei ooit: ‘Er zijn twee dingen die oneindig zijn, het heelal en de dwaasheid van de mens; maar van het eerste ben ik niet helemaal zeker’.

Ik heb goed nieuws voor Johan Sanctorum: het perfecte recept voor een vreedzame wereld moet niet nog uitgevonden worden. Het bestaat al 2.000 jaar in de woorden van Jezus, of al 3.000 jaar in de joodse Thora: ‘Heb je naaste lief als jezelf’ (Leviticus 19:18), ook door Jezus herhaald (Markus 12:31). En moslims, die erkennen Jezus ook als een groot profeet! Ach, hoe simpel zou het kunnen zijn? Geen Verenigde Naties of ronkende mensenrechtenverklaringen nodig.

Superioriteit

Wat Johan Sanctorum het superioriteitsdenken van de kerk noemt, wordt bij hem vlotjes vervangen door een superioriteitsdenken van secularisme en atheïsme. Maar gelooft hij echt dat, als God en religie definitief buiten gegooid worden, de vrede en harmonie universeel zijn? Ook zonder God zijn wij perfect in staat elkaar en onszelf uit te roeien: we hebben daar Gods hulp of zijn rechtvaardiging echt niet voor nodig. En een klein maar lastig detail: wie alle religie wil uitbannen, zal eerst ook véél geweld moeten gebruiken!

Wanneer Sanctorum religie ‘misschien wel de meest verbreide vorm van collectieve domheid’ noemt, herhaalt hij scheldpartijen à la Richard Dawkins. Meestal beginnen mensen pas met schelden wanneer ze geen inhoudelijke argumenten overhebben. Christenen mogen — helaas — niet terugschelden. Ik wil geen enkele atheïst verdenken van domheid, maar het is pijnlijk dat zij gelovigen voortdurend als dusdanig labelen. Slimheid is geen garantie voor wijsheid, een hoog IQ voor een intelligente levensvisie ook niet. Niet de gelovige is dom, maar de méns – en ik zou mezelf — en Johan Sanctorum — hiervan niet durven uitsluiten.